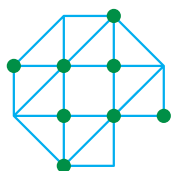

Blend je onderwijs

Aan de slag met activerende werkvormen

Instructie

Versnellingsplan
Onderwijsinnovatie
met ICT

docentprofessionalisering

Blend je onderwijs Aan de slag met activerende werkvormen

Instructie

Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT
Zone Faciliteren en professionaliseren van docenten
www.versnellingsplan.nl

Versnellingsplan
Onderwijsinnovatie
met ICT

Op deze uitgave is de Creative Commons Naamsvermelding 4.0-licentie van toepassing. Maak bij gebruik van dit werk vermelding van de volgende referentie: Last, B.S. & Heidinga, J. (2022). *Blend je onderwijs: Handvatten voor het ontwerpen en implementeren van blended leren*. Versie 1.0. Utrecht: Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT.

Aan de slag met activerende werkvormen

DOELGROEP	Docenten
VORM	Stappenplannen en voorbeelden
BENODIGDE TIJD	Variabel
NIVEAU	Cursus en programma

Aanleiding

Voor velen is actief leren een belangrijk uitgangspunt van blended leren. Actief leren wil zeggen dat studenten informatie verbinden met reeds aanwezige voorkennis en daar relaties tussen leggen. Hiertoe moeten zij aan het werk worden gezet met activerende werkvormen, zowel fysiek als cognitief. Er zijn honderden onderzoeken gedaan die laten zien dat wanneer we leerlingen en studenten actiever aan het werk zetten, ze ook daadwerkelijk meer leren.

Dit betekent niet dat je als docent niks mag vertellen. Integendeel, studenten kunnen prima leren door te luisteren naar een inspirerende docent. Mits zij ook in staat zijn om de nieuwe informatie te verbinden met wat ze al weten. Dit lukt beter als je als docent rekening houdt met de aanwezige voorkennis en hen op de juiste manier helpt om zinvolle verbindingen te leggen. Bijvoorbeeld door te werken met activerende werkvormen, zoals het stellen van effectieve vragen of het laten maken van een concept-map.

Je zoekt als docent dus naar de beste mengvorm: goed gedoseerde en effectieve instructie, afgewisseld met opdrachten die ruimte bieden om de leerinhoud actief te verwerken. Bij de opdrachten zet je activerende werkvormen in die de verschillende leeromgevingen met elkaar verbinden, studenten 'aan zetten' en het onderwijs betekenisvol maken. Er zijn legio bronnen voor activerende werkvormen in boeken en online. De kunst is om werkvormen te kiezen die passen bij jouw beoogde leeruitkomsten, de toets, eigen context en betreffende doelgroep. In dit product wordt uitgewerkt hoe je werkvormen kan kiezen, vormgeven en verbeteren.

Werkwijze

Dit product is bedoeld voor docenten(teams) die op cursusniveau aan de slag willen met activerende werkvormen en deze een plek willen geven in een blended ontwerp. Het pro-

duct bestaat uit een stappenplan om werkvormen te selecteren, met daarbij een lijst met inspirerende bronnen voor werkvormen. Daarnaast is er een werkblad uitgewerkt waarmee je zelf een activerende werkvorm kan ontwikkelen binnen een bepaalde leeractiviteit. Het werkblad biedt een basis voor het opzetten van een eigen database aan werkvormen, bijvoorbeeld door samen met andere docenten werkvormen uit te werken en deze te verzamelen.

In het kort:

- Gebruik het stappenplan om een passende werkvorm te selecteren.
- Gebruik het werkblad om zelf een activerende werkvorm te ontwikkelen en in te zetten bij een ontworpen leeractiviteit.
- Bekijk de lijst met bronnen voor inspiratie over werkvormen.

Toelichting

Werkvormen verwijzen naar de manier waarop je inhoud bespreekt of de weg waarlangs je een proces stuurt. Werkvormen gaan dus niet over wat je wilt bespreken of behandelen, maar geven aan hoe je dat gaat doen. In een les, een overleg of andere activiteit, waarin je inhoud aan de orde wilt stellen.

Een werkvorm kent verschillende maten van complexiteit. Dit wordt verder uitgewerkt in het stappenplan en helpt je om in te schatten hoe lang je bezig bent met de voorbereiding en uitvoering van de werkvorm.

Met het werkblad werk je op een hoog detailniveau een werkvorm uit. In eerste instantie zal dit redelijk wat tijd kosten, maar naarmate je het werkblad vaker gebruikt kan je er sneller doorheen. Als het werkblad wordt gebruikt om een eigen database van werkvormen te bouwen, is het belangrijk elke werkvorm zo uit te werken dat deze ook in een andere context uitgevoerd kan worden.

Meer lezen?

- [Engelse website met veel informatie over actief leren en het maken/selecteren van geschikte werkvormen](#)
- [Over het waarom van actief informatie verwerken in het boek Wijze Lessen](#)
- [Blog met tips over werkvormen om leerlingen online te activeren](#)

Verantwoording en bronnen

Dit product is ontwikkeld op basis van verschillende bestaande stappenplannen en modellen voor het ontwikkelen en selecteren van activerende werkvormen, aangevuld met eigen inzichten en ervaringen. De belangrijkste bronnen hiervoor staan hieronder.

Barkley, Elizabeth F. et al. *Collaborative Learning Techniques: A Handbook For College Faculty*. Wiley, 2014.

Blended Learning Fellowship on Active Learning. "What is Active Learning." Blended Learning Toolkit, University of Wisconsin-Madison. blendedtoolkit.wisc.edu/what/.

Bonwell, C. C., & Sutherland, T. E. (1996). The active learning continuum: Choosing activities to engage students in the classroom. *New directions for teaching and learning*, 1996(67), 3-16.

Center for Teaching, Learning & Mentoring (2022). *Active Learning in Your Course (Website)*. Geraadpleegd op 8 juni 2022 van blendedtoolkit.wisc.edu/deliver/activelearning/

Fink, L. Dee. *Creating Significant Learning Experiences: An Integrated Approach to Designing College Courses*. Jossey-Bass, 2013.

Het Versnellingsplan Onderwijsinnovatie met ICT is een vierjarig programma van SURF, Vereniging Hogescholen en de VSNU dat inzet op het samenbrengen van initiatieven, kennis en ervaringen en snel en concreet aan de slag gaan met kansen voor het hoger onderwijs. Dit gebeurt in acht verschillende 'zones'. In de versnellingszone Docentprofessionalisering werken 17 instellingen aan de hand van vijf thema's aan de facilitering en professionalisering van docenten in hbo en wo.

Meer informatie en onze publicaties vind je op
www.versnellingsplan.nl